

Styrelsen för
Naturskyddsföreningen i Upplands-Bro

Remissvar angående kommunens Planprogram Brogård, från Naturskyddsföreningen i Upplands-Bro.

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen ser mycket positivt på projektet som helhet under förutsättning att:

- ◆ kommunen inrättar naturreservat för den del av Broängarna som omfattas av planprogrammet, inklusive för det föreslagna Natura 2000-området (i en första etapp, för att i nästa etapp utvidga reservatet till att omfatta även områdena vid Aspvik och kommunens mark fram till båtklubben Arken).
- ◆ markägaren Novus utses till förvaltare för naturreservatet (första etappen) och svarar för finansieringen av naturvårdsförvaltningen vad gäller såväl skötsel av strandängar som anläggande och underhåll av friluftsanordningar
- ◆ frågan om inrättande av naturreservat och Novus ansvar för finansieringen av förvaltningen av reservatet regleras i exploateringsavtalet mellan kommunen och Novus
- ◆ naturreservatet är bildat och strandängar restaurerade samtidigt som mästerskapsbanan planeras att tas i drift (2006)
- ◆ strandängar inom strandskyddsområdet inte tas i anspråk, enligt planen, för golfbanan och att allmänhetens möjligheter att röra sig inom strandskyddsområdet inte försämras
- ◆ föreslagen exploatering inte negativt påverkar Natura 2000-området. En miljökonsekvensbeskrivning bör upprättas för att klargöra om exploateringen medför "betydande miljöpåverkan" med avseende på Natura 2000-området.

Naturskyddsföreningen föreslår att kommunen och Novus planerar och genomför invigning av naturreservatet år 2006.

Tag hjälp av oss (och andra intressenter) i det fortsatta arbetet så vi bättre kan bidra med våra synpunkter och sakkunskaper, t.ex med utformningen av naturreservatet och tillhörande skötselplan.

"Vi och ni" skulle på så sätt också ha mer tid för att sätta sig in i föreslagna alternativ och gemensamt få större förståelse för de olika synpunkter och intressen som finns.

Det, är vi övertygade om, skulle leda till bättre planer som är mer förankrade och accepterade på kortare tid.

Vi tror på en lösning (kompromiss) där alla parter kan bli hyggligt nöjda och inte på konfrontation med överklaganden etc.

Vi vill gärna medverka till att detta blir så bra som möjligt, för det tror vi att det kan bli.

Natur & miljö:

I plandokumentet (sid.3) står det att området skall utvecklas i samklang med kultur- och naturintressen.

Det är främst här vi har en del synpunkter.

Översiktsplanen är ju visserligen inte juridiskt bindande, men den ska vara vägledande vid kommunens övriga planering. I denna plan står att området är ekologiskt särskilt känsligt och att intrång där bör undvikas.

Naturskyddsföreningen menar att detta inte är förenligt med exploatören Novus planer som de ser ut i planförslaget, vad gäller föreslagen exploatering inom strandskyddsområdet.

På kartan (sid.4) finns det en gräns markerad med benämningen "intresseområde natur", den gränsen är satt efter Novus intresse och stämmer inte med det faktiska området som är av intresse ur natursynpunkt.

I området finns en del unika naturtyper och växter (även hotklassade), men framförallt så är det ett stort sammanhängande fågelområde, ett av länets och kanske mellansveriges bästa. Artrikedomen är mycket stor, med närmare 230 observerade fågelarter varav många sällsynta och f.n. cirka 60 hotklassade.

(På sid 46 i planprogramet står att "inga rödlistade arter har dock påträffats i detta strandängsområde", man syftar då på strandängen närmast Brogård. Vi kan på rak arm komma på minst 10 listade arter som har rastat eller häckat direkt på strandängen)

Av antalet observerade arter på Broängarna år 2002 är 70% rapporterade vid Brogård!

Särskilt intressant är nu det område där invallningen brutits, och det är också i det området Novus vill gå ända ner till vattnet med en golfbana.

Argumentet (sid.6) att dispens från strandskyddet bör kunna medges med hänsyn till att detta bara är gammal jordbruksmark, har ingen som helt förankring i lagar och förordningar och håller inte heller för en juridisk prövning.

När domen att bryta invallningen togs fanns det villkor om skötsel av våtmarken.

Stöd till detta gavs med syftet att förbättra den biologiska mångfalden.

Området omfattas av ett lagstadgat strandskydd som man vill göra undantag ifrån, till förmån för en golfbana, men undantag kan enligt lagen endast ske av mycket särskilda skäl, och en golfbana kan ju knappast vara ett särskilt skäl!

Novus säger sig vara beredd att, tillsammans med kommunen, skydda delar av området som ett naturreservat och se till att det sköts enligt en skötselplan. Detta ser man som en kompromiss mot att man får göra undantag från strandskyddsbestämmelserna i viken närmast Brogård (den ur fågelsynpunkt idag intressantaste delen).

Vi tror också att det kanske kan vara en framkomlig väg, under förutsättning att områdets verkligen blir ett naturreservat, att storleken är rimlig, att större delen av strandängarna bibehålls och att det sköts och skyddas på ett bra sätt.

Vi medverkar mer än gärna till att detta blir verklighet, då vi tror på att detta kan bli riktigt bra.

Vad som också är mycket viktigt är att ansvar och finansiering av förvaltningen för naturreservatet tydliggörs i ett exploateringsavtal.

Det är också viktigt att allmänheten tillgänglighet till de intressanta områdena inte begränsas, i alla fall inte utan att det kompenseras på ett rimligt sätt, och då tänker vi också på den populära promenadvägen: allén - Brogård - fotbollsplanen.

Det står på många ställen i planen kommentarer kring att delar av området är otillgängliga, och skall göras mer tillgängliga. Det stämmer INTE, golfbanorna som planen ser ut idag gör definitivt området mer otillgängligt.

Vi tycker inte heller att strandängar skall "landscapsplaneras", som det står i planen, utan bibehållas och vårdas!

Vi tycker att en trädvårdsplan som föreslås är bra, och vi förutsätter att stor hänsyn tas till den biologiska mångfalden i allén!

Vad det gäller golfbanornas skötsel ser vi helst att dessa sköts på ett så ekologiskt sätt som möjligt, t.ex. skall Fairway och ruff absolut inte konstgödas eller besprutas då detta kraftigt minskar den biologiska mångfalden.

Vi ser med spänning fram emot den utredning av störning av känsliga arter som finns omnämnd på sidan 47.

Liksom den uppdaterade inventeringen av värdefull natur (sid.18)

När det gäller miljökonsekvenser måste den slutgiltiga detaljplanen innehålla en miljökonsekvensbeskrivning i enlighet med 5 kap 18 § plan- och bygglagen. Den beskrivning av miljöeffekter etc som finns i nu föreliggande planförslag är inte tillräcklig för att möjliggöra en bedömning av de effekter Novus planer kan medföra för den värdefulla naturmiljön i området.

Plan- och bygghälsan kom nyligen med ett delbetänkande (SOU2003:70) för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (det s k SEA-direktivet). Enligt förslaget kommer de bestämmelser om detta som idag finns i plan- och bygglagen att utgå då dessa inte uppfyller direktivets krav, för att ersättas av nya i miljöbalkens 6 kap. En miljökonsekvensbeskrivning av en plan ska enligt direktivet innehålla en redogörelse för:

1. de väsentliga förhållandena i tillståndet hos miljön och dess sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs,
2. de kännetecknande miljöförhållandena i områden som kan antas komma att påverkas betydligt om planen eller programmet genomförs,
3. alla befintliga miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, däribland i synnerhet sådana som berör ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2,
4. de mål för skydd av miljön som uppställts på internationell nivå och på gemenskaps- eller nationell nivå och som är relevanta för planen eller programmet samt det sätt på vilket målen och andra miljöhänsyn har beaktats under utarbetandet av planen eller programmet,
5. den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma vid planens eller programmets genomförande med avseende på biologisk mångfald, befolkning, folkhälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, kulturarv, inbegripet arkitektoniskt och arkeologiskt arv, och landskap samt det inbördes förhållandet mellan dessa faktorer,
6. de åtgärder som planeras för att förhindra, minska och så långt som möjligt uppväga varje betydande negativ miljöpåverkan som följer av att planen eller programmet genomförs,
7. rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd inklusive en sammanfattning av skälen till valet av de alternativ som behandlats och av hur bedömningen gjorts och vilka problem som påträffats,
8. de åtgärder som planeras för uppföljning, och
9. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1-8.

Naturskyddsföreningen föreslår att kommunen går före och tillämpar dessa bestämmelser redan i samband med den kommande detaljplanen i detta ärende, även om direktivet inte måste genomföras i medlemsstaterna före juli 2004. Detta för att säkerställa att miljöeffekterna av de planerade verksamheterna inte kommer att överskrida vad som är tillåtligt i enlighet med miljöbalken och plan- och bygglagen, och att ovärderliga naturvärden inom kommunen inte kan komma att förstöras. Intressant är då kanske särskilt punkterna 5, 6 och 7 ovan.

Naturresevat och dess skötsel:

Föreningen ser det som mycket positivt att tillskapa ett områdesskydd för Broängarna och att stigar, fågeltorn, informationstavlor m.m.. tillskapas

Detaljsynpunkter i den delen är vi beredda att återkomma till i senare skede samband med att förslag till reservatsbeslut och skötselplan tas fram.

Gränsen för reservatet bör utvidgas mot norr och väster.

Området är i planen för litet och smalt, särskilt i delarna närmast Brogård (strandskyddet), likaså är inte Häst- och Kalholmen tillräckligt skyddade (utslagsplatser planeras på båda dessa unika holmar).

Vi tycker att man snarast beslutar om att avsätta delar av området som ett Naturreservat och sedan bevisa att olika intressen faktiskt kan samsas. Det finns många golfare som också är fågelskådare och/eller allmänt naturintresserade.

Vi är också oroade över områdets skydd vid mästerskapstävlingar då publiken uppgår till mellan 80.000 och 120.000 åskådare under några få dagar. Här måste både stranden, men framförallt Häst- och Ängsholmen särskilt skyddas.

Bildande av naturreservat

Skötta strandängar är numera en bristvara. Förr hade strandängarna en stor betydelse som producent av vinterfoder till betesdjuren och som betesmark. Med hänsyn till områdets höga värden, framför allt på fågelsidan, anser Naturskyddsföreningen att nu är tillfället att bilda naturreservat för Broängarna och Natura 2000 området. Kommunen och inte Länsstyrelsen bör bilda reservatet med hänsyn till att genomförandet av reservatet är en del i hela den satsning som Novus planerar och som kräver kommunal planering och beslut enligt PBL med flera lagar.

Ett naturreservat med skötta strandängar vid Mälaren kommer att bidra till att läget för golfbanan kommer att upplevas än mer attraktivt.

Kommunen bör utse markägaren till naturvårdsförvaltare med hänsyn till att markägaren har störst förutsättningar att ta ansvar för skötseln av området och ansvara för finansieringen av skötseln. För slåtter och betesdrift bör miljöstöd kunna sökas. Regeringen har aviserat att sätta ett ekonomiskt program år 2004 med syftet att stärka naturvården i kommunerna. Bidraget är tänkt att ges till lokala naturvårdsprojekt och till åtgärder som bl.a. vård och förvaltning av värdefull natur och till åtgärder för att främja friluftsliv och sprida information om naturvård. Inom miljödepartementet pågår ett arbete med att ta fram en förordning som ska reglera det statliga bidraget till sådana lokala naturvårdsprojekt. När budgetpropositionen läggs i höst vet vi om detta statsbidrag införs som planerat år 2004. Naturskyddsföreningen ser projektet att bilda Broängarnas naturreservat som en sådant lokalt naturvårdsprojekt som bör ha stora möjligheter att erhålla statsbidrag. Det gäller i så fall att vara tidigt ute för att hoppa på det tåget.

Tillsynen av att reservatet sköts enligt fastställd skötselplan kommer att ligga på kommunen.

Föreningen föreslår att en tidplan fastställs för genomförandet av naturreservatet. Genomförandebeskrivningen på sid 55 i planprogrammet bör därför kompletteras med en tidplan för reservatsarbetet. Föreningen anser det viktigt att bildandet av naturreservatet firas med en invigning.

Detta skulle sätta Upplands-Bro kommun och Novus på landets karta över framgångsrika lokala naturvårdsprojekt. Invigningen bör ske först sedan huvuddelen av restaureringsåtgärderna och anordningarna för friluftslivet genomförts. Invigningen av reservatet bör ske i tidigt skede i projektet och förslagsvis samtidigt som mästerskapsbanan tas i drift (år 2006). Det har ett pedagogiskt värde att visa på helheten i projektet och Novus och kommunens ambitioner att integrera naturvårdens intressen i hela projektet.

Naturskyddsföreningen vill understryka vikten av att det exploateringsavtal som skall träffas mellan kommunen och Novus (sid. 55 i planprogrammet) reglerar också frågan om bildandet av naturreservatet inklusive Novus åtagande vad gäller dels att svara för skötseln av reservatet inklusive uppförande och skötsel av anordningar för friluftslivet dels finansieringen av skötseln.

Strandskyddet

Strandskydd råder enligt 7 kap 13 § miljöbalken (MB) vid havet och samtliga insjöar och vattendrag med minst 100 m (Lst kan utvidga området till 300 m). Inom strandskyddsområde får bl a inte nya byggnader uppföras och andra anläggningar utföras.

Strandskyddet har enligt lagen de två syften som redovisas i planprogrammet (sid. 48), nämligen att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor för växter och djur.

Vid Mälaren gäller 300 meters strandskydd med hänsyn till att Mälaren med öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse med hänsyn till natur- och kulturvärden (sid. 48 i planprogrammet).

Novus AB önskar alltså nu ta delar av strandskyddsområde i anspråk för golfbana och vissa byggnader. För att ett upphävande av strandskyddet inom detaljplanen skall vara möjligt, rättsligt sett, krävs dock att det

finns särskilda skäl för detta. Enligt förarbetena till miljöbalken är enbart det förhållandet att området enligt planen ska bebyggas inte i sig något sådant särskilt skäl.

Bedömningen ska vara restriktiv. Hänsyn ska tas till bl a områdets betydelse och de hushållningsbestämmelser som finns i 4 kap MB. Om ett strandskyddsområde är av särskild betydelse för naturvärden eller friluftslivet bör normalt aldrig ett utsläckande i plan ske. Ett utsläckande av strandskyddet ska heller aldrig meddelas om de biologiska värdena påverkas på ett icke acceptabelt sätt (Prop 1997/98:45 del II sid 89, 90).

Nu aktuellt område är utpekad som riksintresse för friluftslivet enligt 4 kap MB. Än viktigare är att området är en mycket viktig fågellokal. Flera fågelarter som finns uppräknade i lista 1 i EU:s fågeldirektiv finns i området. Även i övrigt har området höga naturvärden med stor biologisk mångfald.

Naturskyddsföreningen anser med stöd av detta att förutsättningar för utsläckande av strandskyddet inom detta område egentligen saknas.

Naturvårdsverket har tidigare engagerat sig i flera fall där det varit aktuellt att bygga golfbana inom strandskyddsområde och då haft en restriktiv syn på detta.

Riksintressen

Inom ett riksintresse enligt 4 kap miljöbalken får exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön komma tills stånd enbart om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Undantag gäller för utvecklingen av befintliga tätorter, det lokala näringslivet och totalförsvaret, inget som är aktuellt i detta ärende. I det nu aktuella området finns riksintressen dels enligt 4 kap 2 § miljöbalken för turismens och friluftslivets intresse, dels enligt 4 kap 8 § miljöbalken vad gäller Natura 2000-området. I detta fall är det troligt att Novus planer i denna form riskerar att påtagligt skada naturvärdena inom riksintresseområdet.

Vidare är det klart att inrättandet av golfbanorna, trots eventuella gångvägar etc, kommer att begränsa tillgängligheten för allmänheten.

Natura 2000-området

Planområdet omfattar även Broviken, som förklarats som Natura 2000-område i enlighet med bestämmelserna i 7 kap 27 och 28 §§ miljöbalken. Detta område består av en naturligt eutrof sjö med nate och dybladsvegetation. Inom planområdet finns flera fågelarter som finns upptagna i fågeldirektivets bilaga 1, såsom brun kärrhök och rördrom. Enligt 7 kap 28 a § MB krävs tillstånd från länsstyrelsen för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB första eller andra punkten. Av ordalydelsen i 7 kap 28 a § MB framgår klart att redan risken för en sådan påverkan är tillräcklig för att en särskild tillståndsprövning måste ske.

Naturskyddsföreningen i Upplands-Bro utgår från att Novus AB:s planer, i den form de nu har i planförslaget, helt klart måste anses vara av sådant slag att betydande påverkan på Brovikens Natura 2000-område samt de arter som avses skyddas genom detta riskerar att uppkomma. Inte minst den störning som planerna kan komma att medföra för häckande fåglar talar för detta.

Av förarbetena till införandet av dessa regler i miljöbalken framgår att prövningsmyndigheten får tillåta verksamheten eller åtgärden först efter att ha förvässat sig om att den är förenlig med direktivet. Det betyder att myndigheten måste förvisa sig om att verksamheten eller åtgärden, ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder, inte kan skada livsmiljön (Prop 2000/01:111 sid 68). Det underlag som utgörs av det nu aktuella planprogrammet innehåller alltför många osäkerhetsfaktorer för att ett sådant konstaterande ska kunna göras. Novus har alltså inte genom detta visat att det aktuella Natura 2000-området inte kan komma att skadas på ett betydande sätt av de planerade verksamheterna.

För att en riktig bedömning skall kunna göras krävs att en MKB i enlighet med 6 kap MB upprättas.

Av 7 kap 28 b § MB framgår vidare att ett tillstånd enligt 7 kap 28 a § MB får lämnas endast om åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som man avser att skydda. Verksamheten är heller inte tillåtlig om den medför att den art eller de arter som man avser att skydda utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

Vad gäller påverkan på Natura 2000-området måste en fullständig miljökonsekvensbeskrivning i enlighet med 6 kap miljöbalken göras. Detta följer även av det s k habitatdirektivet. En sådan beskrivning måste

innehålla en fullständig beskrivning av projektets effekter på naturområdet i sig samt för de skyddade arter som finns inom området.

Vatten:

Det står i planen att vattenkontakt är ett måste för banans kvalité? Det har vi svårt att förstå. Det tycks enligt planen inte gälla för den promenerande allmänheten?

I planen sid. 5 anges att Bastugrundet kan komma att bebyggas med en bastu, detta är uppenbarligen ett misstag! Bastugrundet ligger enligt sjökortet (Båtsport-kort Mälaren) 1,5 – 2 meter under ytan, och även om det egentligen är Gåsgrundet som avses, så ligger detta inom Natura 2000-området!

Att Brobäcken skall meandras ser vi som mycket positivt och återkommer med synpunkter när mer detaljerad information finns tillgänglig.

Att släppa ut varmt kylvatten (35 grader C) till Mälaren från whiskydestilleriet kan påverka miljön och bör därför utredas närmare.

Trafik:

Vi saknar en tydlig bild som visar själva anslutningen och trafikflödet till och från Brogård samt E18. Vi tycker att kommunen måste ta ett samlat grepp i denna fråga.

Resultatet blir ju något som sedan påverkar området för all framtid.

Planen bör visa på hela vägsituationen i området.

Beräkningen av biltrafiken (fordon per dygn) konstaterade man på samrådsmötet är felberäknat. Det verkliga siffran ligger troligen på 600-900 fordon per dygn (under golfsäsongen).

Redan nu bör man fundera över hur en mästerskapspublik på ca 100.000 på några få dagar skall hanteras!? (Bro-Bålsta hade en på publik på 93.000 personer och Barsebäck 122.000). Med hanteras menar vi trafik, parkering, skydd av känsliga områden etc.

På sidan 20 i planen står det att området genomkorsas av en "...brukningsväg som inte anpassats till landskapets riktning. Vägen upplevs som ett främmande inslag i landskapet". Främmande för vem? Den är helt enkelt opassande ur Novus synvinkel då den ligger i vägen för Golfbanan och man inte vill att allmänheten skall passera just där. Det hade varit bättre att skriva det i texten istället för denna nonsens-formulering (vägen finns där på en ekonomisk karta från 1860).

På sidan 23 i planen står det att allén skall vara öppen för biltrafik i en riktning. Vi anser att vägen INTE skall vara öppen för allmän biltrafik, vill man att t.ex. V.I.P. gäster skall komma den vägen är detta fullt möjligt utan att vägen är öppen för allmän biltrafik.

På sidan 23 i planen står att den mindre grusvägen från idrottsplatsen planeras att utnyttjas som angöring till det rika fågellivet i sydost!? Vad är det för grusväg? Det finns bara en kort grusväg som går till själva fotbollsplanen och en smal promenadstig som går söderut från Bro IP.

Vi tycker att en G/C väg från stationen till kyrkan är absolut nödvändig då trafiken på vägen, som redan idag är stor, kommer att öka väsentligt.

Den väg ut till fiskarudden som nämns i texten finns inte, det är i själva verket ett högst 100 m långt, igenväxt traktorspår.

Bebyggelse:

Vad det gäller själva utformningen av bebyggelsen så har vi inget att invända, då detta inte ännu tycks vara planerat/genomtänkt. Ambitionen tycks dock vara att bibehålla, upprusta och utveckla den befintliga kulturmiljön, och det är mycket lovvärt tycker vi.

Undantaget gäller fusionshusen vid fiskarudden.

Fusionshusen som avses ligga "avskilt" på Fiskudden krockar med strandskyddet och skulle kunna inverka menligt på Natura 2000-området.

Föreningen motsätter sig förslagen lokalisering m.h.t. att sådana hus inte måste ligga inom strandskyddet.

Allmänhetens tillträde till Fiskarudden får inte begränsas vare sig från land eller vatten.

Vi undrar också var det planeras "ytterligare fusionshus" som det står på flera ställen i texten, samt ett tiotal personalbostäder?

Övrigt

Vi undrar vad en naturläktare är (bl.a. sid.46), och var dessa skall vara?

Belysningen (sid.47) bör anpassas till insektslivet, främst nattfjärilar!

Vi undrar också med lite oro över vad som menas med "utveckla en allé inne i befintlig skogsområde" (sid.34)?

Texten (sid.30) om tillskapande av områdesskydd är generellt bra och det är glädjande att det verkar finnas bra och uppriktiga ambitioner att tillvarata områdets möjligheter.

Vi tycker att den unika Naturen öppnar en del möjligheter för Novus.

Det kan utgöra deras 4:e "verksamhet", t.ex med:

- Kikare på rummen/i receptionen
- Fågelbok för utlåning
- Anslag med dagens/veckans fåglar
- Guide och anslutning till natur/fågel-stig
- Fågelskådar-frukost vissa dagar/tider

/Per-Ola Björn för Styrelsen för Naturskyddsföreningen i Upplands-Bro

Se också den skrivelse som Naturskyddsföreningen skickade till Kommunen (Kommunalrådet) den 2001-01-15, angående Broängarna.